

PROFESORUL NICOLAE LASCU
(1908-1988)

Anul 2008 marchează centenarul nașterii profesorului universitar doctor docent Nicolae Lascu, un mare specialist al filologiei clasice, al istoriei antice universale și poate, cel mai remarcabil cercetător contemporan al operei poetului latin Publius Ovidius Naso. Profesorul Nicolae Lascu a fost considerat ultimul reprezentant al acestor discipline, pline de tradiții din învățământul românesc, fiind cunoscut și apreciat în țară și peste hotare.

Deși era un remarcabil filolog clasic, profesorul a pregătit în anii comunismului, după desființarea catedrei de limbă latină de la Facultatea de Filologie, o întreagă pleiadă de universitari în studiul istoriei antice universale, căci după cum afirma acad. prof. Constantin Daicoviciu, „un eminent filolog clasic poate fi și un foarte bun istoric al antichității universale”.

Născut la 20 aprilie 1908 la Benic, sat situat nu departe de Alba Iulia, viitorul magistrul a fost al șaselea copil, mezinul familiei nevoiașe a făurarului Amos Laslo (nume maghiarizat, datorită legislației timpului) și al Savetei (născută Frâncu).

Două evenimente majore marchează copilăria lui Nicolae Lascu: moartea fratelui mai mare, Silviu, căzut pe câmpul de luptă al Primului Război Mondial și asistența pe care tânărul viitor profesor o acordă surorilor sale (Raveca, Anica și Măriuca), ce au țesut drapelul localității natale, cu care concetățenii săi au participat la Marea Adunare Națională din 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia.

Nicolae Lascu începe cursurile primare la școala din Benic și pe cele ale

Liceului „Mihai Viteazul”, din Alba Iulia (1927). El se va clasa pe primul loc la bacalaureat. Tot în această perioadă își face debutul literar cu articolul *Excursiune la castelul din Vințu de Jos*, publicat în *Anuarul* liceului mai sus amintit. Remarcat ca un elev eminent, viitorul profesor se va înscrie imediat la Secția de Filologie Clasică a Facultății de Litere și Filologie din Cluj (1931). Obține, prin concurs, o bursă de studii și predă lecții particulare pentru a putea subzista, fiind lipsit de mijloace materiale. Și la facultate, cel care va deveni, nu peste multă vreme, cărturar, s-a dovedit a fi printre primii. Ca student, este angajat bibliotecar la Institutul de Studii Clasice din Cluj.

În anul 1931, Nicolae Lascu își ia licența universitară *magna cum laude*, cu o teză despre traducerea românească ale poetului latin Vergilius, lucrare imediat premiată. Perioada anilor 1932-1934 îi prilejuiește tânărului entuziast a fi bursier al cunoscutei „Academia di Romania” (Roma), răstimp în care își desăvârșește studiile și îi prilejuiește vizite prin numeroase orașe italiene, printre care și Sulmona, locul natal al poetului Ovidius. De opera acestui mare poet clasic latin și de această localitate, îl vor lega afecțiuni statornice de o viață. În 1935, după o călătorie de documentare în Grecia, își va da strălucit, – tot în acel an –, examenul de doctorat, având ca temă *Riflessi d'arte figurata nella Metamorfosi di Ovidio*, ce vede lumina tiparului în *Ephemeris Dacoromana*, prestigioasă publicație a amintitei „Școli Române” din capitala Italiei.

Între 1936-1938, profesorul este bursier la „Școala Română” din Fontenay aux Roses (Franța) și la cursurile de vară, din Marea Britanie, privind filologia clasică (Oxford și Cambridge, 1939). Orizontul său științific și cultural se va lărgi și prin călătoria anterioară efectuată în Egipt (1937) și, apoi, mai târziu, în Iran (1958).

Magistrul și-a dedicat întreaga sa viață „Almei Mater” clujene, chiar și în răstimpul dureros al refugiului Universității la Sibiu, în perioada celui de-al Doilea Război Mondial. Între anii 1939-1943 este asistent universitar, între 1943-1948, lector la Catedra de Limbi Clasice, iar după desființarea învățământului clasic din România, preia postul de conferențiar la Catedra de universală a Universității din Cluj (1948-1950), apoi profesor (începând din 1950), continuându-și prestigioasa activitate didactică până la pensionare (1973), nu înainte de a fi prorectorul Universității clujene (1962-1968). De asemenea, devine doctor docent, conferindu-i-se, totodată, dreptul de a conduce teze de doctorat.

Distinsul magistrul Nicolae Lascu a fost membru a numeroase instituții științifice de prestigiu, precum „Société des Études latines” (Paris 1938) al Comitetului de organizare a sărbătoririi Bicentenarului nașterii poetului Ovidiu (1937), al Academiei de Științe Sociale și Politice (1970), al Societății de Studii Clasice din România, fiind mulți ani președintele filialei clujene al acestei instituții (1957-1978). În anul 1967 primește înaltul titlu (din partea autorităților italiene) de „Deputazione di storia patria negli Abruzzi” și „Cetățean de onoare al orașului Sulmona” (1989, titlu care

însă nu-i va fi recunoscut de autoritățile comuniste din România), premiul Academiei Române (1947). De asemenea, începând din 1970 cărturarul clujean va conduce, în calitate de președinte, „Centrul de Studii Ovidiene”, din Constanța, centru considerat a fi creația sa.

În legătură cu numeroasele sale călătorii în țară și peste hotare, prilejuate de congrese, simpozioane și sesiuni științifice naționale și internaționale de lingvistică latină ori de studii clasice, sunt de semnalat două fapte de importanță majoră. În anul 1957, în orașul ovidian Sulmona, cărturarul român, foarte legat sufletește de Italia, îndeplinește ireproșabil ingrata misiune de a fi acuzatorul poetului latin, surghiunit pe tărâmul Pontului Euxin. În dezbateră publică, sugestivă, intitulată *Procesul lui Ovidiu*, predoaria sa înflăcărată impresionează auditoriul, iar din procurorul oficial al „procesului” devine înflăcăratul apărător al nefericitului exilat. Apoi, la 10 mai 1958, cu ocazia Comemorării solemne a poetului, de pe Capitoliul roman, profesorul Nicolae Lascu va fi singurul conferențiar invitat din străinătate și va ține expunerea *Ovidiu în cultura europeană de la Renaștere încoace*.

Cât privește opera sa, profesorul Nicolae Lascu lasă moștenire generațiilor viitoare aproape 300 de lucrări, abordând o tematică deosebit de largă, de la studii de filologie clasică și de gramatică a limbii latine, la cele de istorie antică, cercetări ovidiene ș.a. Ca o prelungire a operei de adâncă rezonanță a omului de știință și cultură, se mai pot aminti numeroase traduceri din literatura clasică greacă și latină (Herodot, Strabo, Xenofon, Tibulus, Plutarh, Cornelius Rufus, Tacitus, Sallustius, Horatius, Ovidius) sau din autori contemporani, de renume mondial (Roberto Paribeni, *Traian preabunul împărat*, Raymond Bloch, *Etruscii*), cărți de popularizare, comentarii și recenzii, evocări ale unor personalități române (Vasile Pârvan, Vasile Bogrea, Ștefan Bezdechi, Teodor Naum, Constantin Daicoviciu).

Din impresionanta listă de lucrări a profesorului, sunt de amintit câteva titluri de importanță majoră: *Horațiu în literatura română*, *Izvoare ale „Metamorfozelor” lui Ovidiu*, *Academia Română și traduceri din clasicii antici*, *Culegere de texte latine, manuale școlare de istorie antică universală*, *Curs de istoria lumii antice*, *Crestomația pentru istoria universală veche*, în două volume, în colaborare cu regretatul profesor Hadrian Daicoviciu), *Ovidiu. Omul și poetul*, *Ovidiu poetul exilat la Tomis*, *Ovidiu în România*, *Dimitrie Cantemir și Ovidiu*, *Bibliografia ovidiană în România*, *Un manuscris necunoscut al „Ponticelor” lui Ovidiu*, *Clasici antici în România*, *Cu privire la Dacia Felix*, *Trei secole de studii clasice* (în care sunt prezentate 3298 de titluri ale unor lucrări ale genului, un foarte valoros instrument de lucru pentru specialiști), un util *Manual de limba latină*. O ultimă operă importantă, apărută postum, prin strădaniile conjugate ale iubitei sale soții, profesor Viorica Lascu și ale filologului Stela Petecel, poartă sugestiv titlul *Pentru clasicism*. De asemenea, nu trebuie omisă nici seria de conferințe pe teme ovidiene, de la Catania, Firenze, Sulmona, Roma, Milano.

Profesorul Nicolae Lascu trece în neființă la Cluj, în ziua de 24 iunie 1988, regretat de toată lumea universitară.

Pentru cei care l-am cunoscut, magistrul rămâne în amintire ca un desăvârșit dascăl și pedagog. Domnia sa s-a impus auditoriului prin erudiție, rigoare științifică și ținută academică. Tabloul calităților sale sufletești este întregit și de strădania de a îi învăța pe tinerii studenți ce este omenia și comportamentul civilizată în societate.

Interesantă este mărturia de credință a cărturarului clujean reflectată în volumul *Pentru clasicism*. Autorul afirmă cu sinceritate, că ceea ce a scris izvorăște din „interesul și dragostea pentru lumea antică, mai cu seamă pentru universul strămoșilor noștri romani” (*Cuvânt înainte*, p. 13).

Prin amabilitatea aceleși doamne, care i-a fost alături toată viața, profesorul Viorica Lascu, ni s-au oferit câteva adnotări, care exprimă câteva gânduri intime, rămase în arhiva familiei: „Am satisfacția de a fi contribuit la progresul științei, căreia i-am dedicat toate puterile mele de muncă...sunt mândru de a fi contribuit la afirmarea prezenței românești universale...Sper ca experiența mea va servi ca model de urmat pentru tinerii cercetători din Alma Mater Napocensis”. Sunt admirabile gânduri ale unui om de știință și de cultură, care a marcat, pentru o lungă perioadă de timp, viața universitară clujeană.

Constantin Pop